

Hacı Bektaş-ı Velî'nin Hayatı ve Fikirleri, İmam Hatip Okulları

İki buçuk milyon insan gidiyor, bir otelde kalıyor. Kalabalık, izdiham var. İki gözü iki çeşme ağlıyor. “Buluşamadık.” diyor. Olabilir.

“Herkesin böyle bir yeri var. Sizin bir yeriniz yok mu? Şirket kuralım, arkadaşlarımızla beraber hac yapalım.” diyor.

O zaman birkaç arkadaş âcizane, fakirane, beş parasız bir araya gelerek bir şirket kurduk. Ben onların güzel çalışmalar yaptıklarına şahit oldum.

Ders bitti, el kaldırdı, “Hocam.” dedi. “Buyur.” dedim.

“Sizinkiler benden yirmi beş dolar fazla istiyor.” dedi.

Hemen çağırdım;

“Niye istiyorsunuz?” dedim.

“Hocam, bir yanlışlık olmuş. Bunlara yanlış söylenmiş.”

“İyi ama bize fiyat şudur, ilave fiyat istemeyeceğiz.” dediler.

“Hacım, sen kendi paranla mı haccetmek istiyorsun yoksa onun bunun parasıyla tamamlamak mı istiyorsun?”

“Kendi paramla haccetmek istiyorum.”

“Tamam, kendi paranla haccetmek istiyorsan öteki hacılarla da eşit olması için şu kadar fiyat ödeyeceksin. Ama vermeyeceksen tamam o da bizden gitsin.”

İnsanlar çeşit çeşit olduğu için hacıları götürmek, memnun etmek çok zor.

Soru: Yanlış bilmiyorsam hatırlamıyorsa sizin Hacı Bektaş-ı Velî hazretleri hakkında çalışmalarınız varmış?

Cevap: Evet, doçentlik tezim.

Soru: Türkiye’de Bektaşiliğin çok istismarı oluyor. Daha önceden çok konuştuk. Türkiye’deki özellikle Anadolu Bektaşiliğinin anlaşılan mânada, bize Araplar’dan gelen Şiîlikle bir ilgisi var mı?

Cevap: Bu, çok güzel konuşabileceğim bir soru oldu. Teşekkür ederim. Benim dalım, ilâhiyat fakültesinde dini edebiyat idi. Ben dinî edebiyat kürsüsünde idim. Doktora çalış-

malarımnda Denizli’li bir alim üzerinde çalıştım. O vesileyle çok eski bir el yazması esere ulaştım. Ve baktım ki Hacı Bektaş-ı Velî’nin bir eserinin tercemesi. Çok eski bir eser.

Bizim edebiyat tarihinde 14. yüzyıldan eserler azdır. Çok eski bir tarih. O zamandan kalma eserler azdır. Önemli. Bilimsel olarak bizim dalımızda 14. yüzyılın sonu önemli için önemli bir buluş.

İncelerken gördüm ki Hacı Bektaş-ı Velî, bizim gibi düşünen bir insan. Bektaşiler gibi olan bir insan değil. İçkinin aleyhinde, içkiyi kötülüyor, haram olduğunu söylüyor. Namazın, haccın lehine; kendisi zaten Hacı Bektaş. Çok ilgimi çekti.

Tanınan Hacı Bektaş’tan başka bir Hacı Bektaş. Hem de en eski kaynağı. Benim dalım dini edebiyat olduğu halde onun üzerine çalışmaya karar verdim.

Konu aynı zamanda günceldi. Türkiye’deki Bektaşilikle, Alevilikle ilgili idi. Ve bir takım yanlışlıkların düzeltilmesine de sebep olacaktı. “Çok faydalı olacak.” diye, onun eseri üzerinde, Hacı Bektaş-ı Velî’nin hayatı üzerinde çalışmaya karar verdim. Ve bu eski

antik eseri üzerinde çalıştım, doçentlik tezi yaptım. O eseri ana kaynaklardan, kütüphanelerden tenkitli olarak bulup karşılaştırıp hazırladım.

Çok beğenilen bir doçentlik tezi oldu. Çok yerden, çok profesörlerden takdir aldım. Türk efkarâr-ı umumiyesinde çok yankı uyardı. Ve bu yıla gelinceye kadar, bütün Hacı Bektaş-ı Velî anma toplantılarında, benim isimim ve eserim takdirle zikredildi. Radyolarda, televizyonlarda, gazetelerde benim eserim kaynak olarak gösterilerek bazı şeyler söylendi.

Eski valilerden kendisi Hacı Bektaşlı olan bir kişi yanıma geldi.

“Hocam size teşekkür ederiz. Biz pîrimiz Hacı Bektaş-ı Velî’yi doğru tanımıyordumuz. Sayenizde doğru tanıdık. Ben kendi kardeşlerime de gelin pîrimizin yoluna girelim, dedim, çok faydalı oldu.” dedi.

Bir emekli vali bu, ismini şu anda söylemeyeceğim.

Hacı Bektaş-ı Velî; Mevlânâ ne ise Yunus ne ise, -zaten çağları aynı, birbirlerine yakın- öyle bir tatlı insan.

Alevîlik başka, Şîîlik başka, Bektaşîlik başka. Tamamen bizim Orta Asya'daki Ahmed-i Yesevî hazretlerinin fikirlerini söylüyor, demek ki ona bir yönden bağlı. Yunus Emre gibi, namazın lehinde, içkinin aleyhinde.

Hatta o kadar aleyhinde ki kitabının bir bölümünde şöyle yazmış:

“Bir kuyunun içine, bir damla içki damlasa içki murdar olduğundan suyu murdar eder. Murdar olan kuyu suyunu, dışarıya dökmek lazım. Dışarı döküldüğü yerde ot bitse, o otu bir koyun yese, o koyunun etinden yemem.” diyor.

Takvâ ehli insanlar; “Yemem.” demişler.

Hz. Ali'den böyle bir söz rivayet ediliyor. Kur'an'a bağlı, sünnet-i seniyyeye bağlı bir insan olarak görülüyor. Ben bunları vurguladım. Eserin aslını bulup konstrüksiyonunu yaparak neşrettim.

Sonra Denizlili Honaz'lı bir alim onbeşinci yüzyılın başında aynı eseri şiir hâlinde, manzum olarak yazmış, onu tanıttım. Ve çalışmamın sonunda;

“Bu önemli bir başlangıçtır. Bu başlangıca dayalı olarak, Türkiye’imizde yaygın, yerleşmiş bir takım yanlışlar düzeltilirse ben kendimi bahtiyar sayacağım.” demiştim.

Ben tezimi 1976’da vermiştim. 1997’deyiz, 21 yıl olmuş. Bu 21 yıl içinde tezim çok yankı uyandırdı, basıldı.

Hatta şöyle şeyler oldu:

Malatya Üniversitesi rektör yardımcısı bana geldi.

“Hocam Malatyalı alevîler size selam gönderiyorlar, eserinizin basılmasını istiyorlar. ‘Hocamız basarsa bassın, basmazsa müsaade buyursun biz basalım.’ diyorlar.” dedi.

Benim de o zaman basacak gücüm yoktu. Ciddi bir eserin basılması kolay değil. Ama onların teşvikiyle bastım. Hatta o rektör yardımcısı, dil tarih coğrafya fakültesinden profesör Kemal Bey, dedi ki;

“Hocam, buyurun sizi Malatya Üniversitesi’ne alalım.”

Ben Ankara ilâhiyat fakültesinde profesörüm.

“Sizi Malatya üniversitesine alalım.” dedi.

“Benim bazı kusurlarım var.” dedim.

“Nedir?” dedi?

“Sakallıyım. Sakal kusurum var.” dedim.

“Olsun. Mahzuru yok.” dedi.

“Biraz tasavvufî yönüm var; tarikat ehli bir insanım.” dedim.

“Daha iyi; oraya gelir mürid toplarsınız.” dedi.

Fakat İstanbul’la ilişkilerim çoktu; İstanbul’a yönelik çalışmalarım ve görevlerim vardı. “Malatya’dan İstanbul’daki görevimi yönetemem.” diye gidemedim. Böyle büyük bir ilgi uyandırdı.

Fakat bu sene ben dışarıdaydım, Hacı Bektaş-ı Velî hazretlerini anma toplantısında

bulunamadım. Mesut Yılmaz gitmiş, reisicumhur gitti, biliyorsunuz. Herkes gitti. Ben bulunamadım. Ne konuştular ne yaptılar, takip edemedim. Bizim tezimiz yine methedildi mi, ondan bahsedildi mi, anıldı mı, anılmadı mı bilmiyorum.

Ama geçtiğimiz yıllarda, ben gazete küpürlerini topladım, yurttan çok büyük yankı uyandırmıştı.

Kültür Bakanlığı benim eserimden bazı alıntıları iki defa neşretti.

Soru: Türkiye’de özellikle Araplar’daki Alevîliğe veya Farslar’daki Şiîliğe [oturtmaya] çalışıyorlar. Ben Hacı Bektaş’a da gittim iki kere; arkadaş da şahit. Oradaki Alevîler dâhil, Bektaşîler dâhil, Bektaşîliğin ne olduğunu farkında değil.

a. Kendi Bağlı Oldukları Şahsı Bilmiyorlar

Cevap: Evet. Mesele oradan kaynaklanıyor zaten, bilmiyorlar. Bağlı oldukları şahsı da bilmiyorlar. Geleneksel yetişmişler; kulaktan kulağa, aileden aileye, babadan oğula yetişmişler. Birtakım şeyleri büyüklerden gör-

dükleri şekilde biliyorlar ve söylüyorlar. Bu Sivas'ta "madımak otelinin yakılma hadisesi" olduğu zaman, bu olay Avustralya'da çok büyük infial uyandırmış. Ve oradaki Alevîler çok kızmışlar. Radyolarda, televizyonlarda, İslâm aleyhine, Kur'ân-ı Kerîm aleyhine çok ağır sözler söylemişler; hakaretler, küfürler yağdırmışlar.

Ben gittiğim zaman; "Hocam Madımak olayları dolayısıyla çok çok hücumlar oldu, kimse de ses çıkaramadı. Diyanet görevlileri de, din görevlileri de, din ateşesi de, sustu." Dediler.

Ben; "Bu olmaz. Yanlış bir iş yapılmış, cevapsız bırakılmamalıydı. Bunların cevabını verelim. Bu Alevî kardeşlerimizin en çok olduğu yer neresidir?" dedim.

"600-700 km ileride "Milcura" diye bir iç kasaba şehir var. Bizim İzmir çekirdeksiz üzümü gibi üzüm üretiyor, öyle tanınmış. En çok oradalar, dediler. Üzümcülük yaparlar, üzüm toplarlar, üzüm toplama işinde çalışırlar; orada dernekleri var." dediler.

Biz Sidney'den (Mildura) Milcura'ya gittik. "Bizi onlara tanıtsın." diye yanımıza tanıdığımız birkaç Alevî kardeşimizi aldık. Ondan sonra onların oradaki dernek binasına gittik. Onların salonlarında dernek başkanları benim sağıma oturdu. Bir sünni profesör konuşacak demişler. Bizim konuşacağımızı duyunca herkes merakla karşımıza geldi.

Ben dedim ki;

"Değerli arkadaşlar, siz Madımak olayları dolayısıyla çok kızmışsınız; İslâm'a, Kur'an'a hakaretler etmişsiniz, çok ağır sözler söylemişsiniz. Ben buraya onun için geldim, sizinle konuşmak için geldim. Ne söyleyecekseniz söyleyin, karşılıklı konuşalım. Bu yanlışlık ortadan kalsın; burada yanlış bir şey var."

Kendimi tanıttım. İlahiyat fakültesinden olduğumu, İmam Câfer-i Sâdık hazretlerine bağlı olduğumu, onların çok sevdiği bir kimse olarak, tarikatimizin silsilesinde onun isminin olduğunu; nesepçe Hz. Ali Efendimiz'in soyundan geldiğimi, üniversitede ilâhiyat profesörü olduğumu söyledim.

Dedim ki “Biliyorsunuz bu Madımak olaylarını biz yapmadık. Videoya çekildi, biliniyor. Yakalandığı zaman sarhoş olduğu tespit edilmiş olan provakatörler yaptı. Sarhoşluğu belli olan kimse orada eşyaları atar, yapar; bunun sorumlusu biz değiliz. Daha sonraki şeylerden siz bunu biliyorsunuz. Ama öyle olsa bile sorumluyu bırakıp da İslâm’a ve Kur’an’a saldırmanıza Hz. Ali, Câfer-i Sâdık Efendimiz razı gelmez. Allah razı gelmez. Burada bir yanlışlık var, düzeltelim.” dedik.

Onlarla üç dört saat konuştuk. Ben konuştum sonra; “Sorun, içinizde kalmasın. Her şeyi söyleyin. Ben de ilâhiyat fakültesi profesörü olarak size cevap vereyim, aramızdaki şey hallolsun.” dedim.

Konuştuk konuştuk konuştuk...

Biz oraya, ikindide namaz kılıp gitmiştik. Sonra baktım, “Akşam namazı kaçacak.” dedim. “Akşam namazı kaçıyor, müsaade edin şu namazı kılalım.” dedim.

Bir ara verelim. Time out.

Birisi çıktı; “Hocam, sohbetin kazası yok, namazın kazası var.” dedi.

“Bak, bu da yanlış.” dedim.

Kur’ân-ı Kerîm’de Allah buyuruyor ki;

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا

*İnne’s-salâte kânet ale’l-mü’minîne
kitâben mevkûtâ.¹*

“Namaz; mü’minlerin belirli zamanlarda, periyodik olarak yapmaları gereken bir vazife olarak yazılmış bir farzdır.” diyor.

Siz de; “O vakti boş ver!” diyorsunuz.

Bu Kur’an’a aykırı, yanlış.

“Sohbetin kazası yok.” meselesi farzlarda olmaz, başka şeylerde olur.

İhmal edilebilecek başka bir şeyi ihmal edersen de, “Sohbet daha mühim.” dersin; “Ama farzı ihmal etmek olmaz.” dedim ve ben namaza gittim.

“Burada, kılabilir miyim?” dedim.

“Yer yok.” dediler.

Dışarı gittim, namaz kıldım, geri geldim.

---

¹ 4/Nisa, 103.

“Soracağınız sorular varsa daha konuşalım.” dedim.

“Yok, teşekkür ederiz, tatmin olduk.” dediler.

Arkamdan da sonradan duydum, “Bu hoca doğru söylüyor.” demişler.

Çünkü candan konuştum, onların yerine kendimi koyarak konuştum.

“Yanlış bir şey yapmasınlar, Allah’ın sevmediği bir duruma düşmesinler.” diye konuştum.

İçten konuştum, bildiğim gerçekleri söyledim. Memnun olmuşlar.

Önemli bir konu, “Keşke hep konuya böyle girilse. İki tarafı kızdırıp birbirinden uzaklaştıracak tarzdan girilmese.” diye düşünüyorum. Ve bu konuda Türkiye’de çalışan insanlardan biriyim, bunu bildireyim. Bunu da açıkça söylüyorum.

İki zümre birbirinden farklı değildir. Bizim böyle yapmamamız lazım, dost olmamız lazım. Hepimizin Kur’ân-ı Kerîm çizgisine gel-

mesi lazım. Yağcılık da yapmıyorum. “Siz iyisiniz, aslansınız, paşasınız, ağasınız.” da demiyorum.

“Hata bizdeyse biz Kur’an’ın yanına gelelim, sizdeyse siz Kur’an’ın yanına gelin; hepimiz Kur’ân-ı Kerîm’in çatısı altında toplanalım. Eğriye eğri, doğruya doğru diyelim. Hz. Ali Efendimiz nasılsa öyle olalım. Hatta ben Hacı Bektaş-ı Velî Efendimiz üzerinde doktora tezi yaptım. Hacı Bektaş-ı Velî Efendimiz nasılsa öyle olun, razıyım. On iki imam nasılsa öyle olun.” diyorum.

Bu konuda çeşitli konferanslarım da var, kitaplarım da var. Bu konunun önemli bir konu olduğunu düşünüyorum ve çalışıyorum.

Diyor ki,

“Gerçekleri kişilerin ağızlarına bakarak, sevdiği kimselere bakarak, bağlandığın kimselere bakarak, bilmeye çalışma. Önce gerçekleri tanı, sonra kimin gerçek ehli olduğunu anlarsın.”

Önce gerçeğin ne olduğunu tanı. Yoksa “Falanca adam böyle söylüyor. O halde bu doğrudur.” deme. “Önce gerçeğin, doğrunun

ne olduğunu anla; sonra kimin, hangi adamın doğrucu olduğunu, hangisinin eğrici olduğunu anlarsın.” diyor.

Çok bilimsel bir şey. İslâm ansiklopedisinin ilk fasikülünde yazılan söz bu. Çok önemli. Önce gerçeği öğrenelim.

Kur’an-ı Kerîm’de içki yasağı var mı, yok mu?

Sigara İslâm’a göre ne durumdadır? Peygamber Efendimiz zamanında sigara yoktu ama İslâm’ın görüşüne göre sigara nedir?

Bunu bir inceleyelim, inceletelim, ihaleye çıkaralım. İngiliz alimler incelesinler; biz de incelemeyelim. Başkası ne söylerse söylesin. “Kur’an’a göre içki nedir?” desin. Biz de onun dediğini kabul edelim. Bilim adamlarının dediğini kabul edelim. Mesele bu kadar kolay.

Ama birisi de kalkıp da, suyun formülünü değiştirmeye çalışmasın. Veya fizik kanunlarını değiştirmeye çalışmasın. Zaten değişmez de...

Soru: İmam Hatipler ve İmam Hatiplerin geleceği hakkında fikirlerini içeren genel bir soru sormak istiyorum.

b. Son Kararlarla İmam Hatip Okullarının Durumu Ne Olacak

Cevap: “Son kararlarla Türkiye’deki İmam Hatip okullarının durumu ne olacak?” diye, güncel bir soru yöneltildi.

Muhterem kardeşlerim,

Bu konu, benim Ankara Üniversitesi’nde profesör olduğum, doçent olduğum zamanlardan beri vardı ki ben 1987’de emekli oldum; on yıl önce.

Ondan önceki kalkınma planları yapılırken, kalkınma planlarında devlet planlama teşkilatının (DPT) kurduğu komisyonların birisinde, eğitim komisyonunda görevliydim. O zamanlardan beri güncelliği kalkmamış olan, rafa kaldırılmamış olan bir konudur. Hatta daha önceye gidelim. 1960 yılında Türkiye’de askerler darbe yapmışlardır. Zamanın başbakanını, Adnan Menderes’i, hapsetmişler, muhakeme etmişler ve sonra idam etmişlerdir. Büyük bir acı olay, biliyorsunuz. 1960-1997, 37 yıl önce.

O zamanlarda Adnan Menderes’e yöneltilen suçlamalar arasında bu da var.

Adnan Menderes neden suçlanıyor, ne kabahat yaptı da asılıyor?

Adnan Menderes’i asmaya sebep olarak gösterilen suçlamalardan birisi de İmam Hatip okullarını açmasıdır. Bu şu demek: Biraz kapalı konuştuğun zaman, Türkçe’de, “Dilinin altındaki baklayı çıkart.” derler. “Ne demek istiyorsan söyle.” derler.

Adnan Menderes dindarlara biraz imkân sağladığı için asıldı.

Adnan Menderes biraz Türk halkının istediği din hürriyetini sağladı, demokrasiyi getirdi. Seçimle Halk partisinin baskıcı rejimini devirdi. Ezan Türkçe okutulmaya başlanmıştı. “Bu aslî ibadet diline dönsün.” diye Arapça’ya döndürdü.

Herkes dinini öğrenmek istiyordu. Dinini öğrenmek için çare arıyordu. Ama inkılâp kanunlarından bir tevhîd-i tedrisat kanunu vardı, o mâni idi. İnkılâplar yapıldığı zaman, din okulları kapatılmıştı, medreseler kapatılmıştı. Eğitim bir çeşit hâline getirilmişti.

Tevhîd-i tedrisat “eğitimi tek tip yapmak” demek. İkili eğitim olmayacak:

Medrese eğitimi ve laik eğitim olmayacak; “Hepsi laik olacak.” diye, bir inkılâp kanunu var. Bu varken, halk istese bile onların yanına da kimse yanaşamıyor. Türkiye’nin demokrasisi...

Abdullah kardeşimize de birisi biraz terceme etse de, bizim yarı ciddi yarı iğneli konuşmamızı o da anlasa. Anlıyor gibi duruyor ama anlıyor mu bilmiyorum.

Adnan Menderes bu sorunu, bu meseleyi şöyle aştı:

“Türkiye’de camiler var. Din eğitimi kökünden kapandığı için artık camilere imam bulunmuyor. Köylerde cenaze namazı kılacak insan bulunmuyor. Ölüyü yıkayacak din görevlisi bulunmuyor. Son görevleri yapacak insan bulunmuyor. Bu bir meslektir, o halde bu mesleğin bir meslek okulunu açıyoruz; tevhîd-i tedrisata aykırı değil.” dedi ve İmam Hatip okullarını öyle açtı;

“İmam ve Hatip Meslek okulu.”

Sağlık yüksek okulu gibi, ziraat okulu gibi, meslek okulu gibi... Meslek okulları açmak serbest; çünkü tevhîd-i tedrisata uygun. İş

böyle kılıfına uydurdu. İnkılâp kanunlarını çiğnedi. Çiğnedi ama laikler de bir darbe yaptılar, onu astılar.

“Sen İmam Hatip okullarını açtın.” diye asmıyorlar. “Bizim niyetimizi engelledin.” diye asıyorlar.

İşin aslı, dilimin altındaki baklayı çıkar-dığım zaman söyleyeceğim söz, bu. Türkiye’deki dini gelişmeyi bir dereceye kadar sağlayan, Adnan Menderes’in hâkim olduğu devrede, 1950 yılında halk partisi seçimle düşürüldü. 1960 yılında Adnan Menderes ihtilalle devrildi.

1950-1960 arasında Adnan Menderes halka taviz verdi, dincilere taviz verdi, İmam hatip okulları açtı. “Şöyle böyle” diyerek, darbe yaparak, adamı astılar.

Ama bu haksız bir asmaydı, demokrasiye aykırıydı. Sonra devlet törenleriyle Menderes için vatan caddesinde türbe yapıldı. Oraya getirildi, özür dilediler; ama ölen öldükten sonra bir daha geri gelmiyor. Menderes’e bu haksızlık yapılmıştı.

Neden yapılmıştı?

“Dini eğitime kapı açtı, çanak tuttu, sebep oldu.” diye.

O zamandan beri laikliği “dini serbestlik” diye değil de dinsizlik anlıyorlar.

Protestanlar istediği gibi kilisesinde çalışsın, Katolikler istediği gibi çalışsın, Evangelistler istediği gibi çalışsın. Kimse kimseye sataşmasın, kavga, gürültü, patırtı etmesin diye. Laiklik bu.

Çok kızdılar. Haksız bir kızmaydı. Öldürdüler, cinayetti. Çünkü seçilmiş bir başbakan, devrilemez. Bunun kanuni bir dayanağı yoktur. Düpedüz kanunları, anayasayı çiğnemektir. Çiğnediler, adamı öldürdüler. Çünkü önce kuvvetliler işi yapıyor, sonra kanunlarını kendilerine göre ayarlıyorlar. Dünyanın diğer ülkelerinde böyle oluyor. Hatta ileri ülkelerinde bile, kuvvetliler istediklerini yaptırır, kanunlar onların arkasından gelir.

Mesela bir banka, çok uluslu bir şirket, daima hükümete istediğini yaptırır. Amerika’da da, İngiltere’de de. Maalesef...

O zamanlar o adamcağızı öldürdüler. Mazlumdu. Allah rahmet eylesin. Çünkü zulmederek öldürdüler, hakları yoktu. Hapsedebilirlerdi, ceza verebilirlerdi. Zaten başbakanlıktan devirmek bir cezadır, yeterli. Ondan sonraki ihtilallerde öldürmece yok, devirmece var. Bowling şişeleri gibi deviriyorlar, tamam; sayı alıyorlar.

Adnan Menderes'i devirdikleri zaman, basında yayında bu zikredildi. "Bu adam çok kötü adam, İmam Hatip okullarını açtı." diye.

Ama o çalışma içinde İmam Hatip okullarını açmakta bir de fitne fesat düşünenler vardı. Ben o zamanların oyunlarını çok iyi bilen, belgeli insanım. O yaşlarda, o şeyleri çok iyi biliyorum.

"Türkiye'de devrimlere, laikliğe bağlı, Atatürkçü din adamı yetiştireceğiz. Çünkü bıraktığımız zaman yerin altına giriyorlar, gerici eğitim oluyor. Yerin üstüne çıkaralım, kontrol edelim. Böylece ilerici din adamı yetiştirelim." dediler.

İlerici din adamının özellikleri nedir?

En başta gelen özelliği, kravat takmasıdır. Onun için kravattan hiç vazgeçilmedi. O günden beri de buralara gönderdikleri hocalara, ilk boyunlarına taktıkları, sıktırdıkları kravattır. Sonra sakal bıyık düzelecek. Bu da bir şart. Sakal bıraktı mı işinden oluyor. Türkiye'deki bütün camileri müfettişler çok iyi takip eder. İlla kravat takacak. Senin gibi böyle kravatsız dolaşanlara ihtar ettir, sonu kötek-tir.

Ben ilâhiyat fakültesindeyken kravatu sevmiyorum, anti kravatistim. Kravatı sevme-yen bir insanım, kusuruma bakma. Boyunlu, yarım balıkçı kazak giyerdim. Çok hoşuma gi-derdi. Yünlüsü veya pamuklusu... Onu giyerdim, beni radyoya veya televizyona konuş-maya çağırılırdı. İlahiyatta hocayım ya, biraz da edebiyatçuyım, Türk İslâm edebiyatı profe-sörüyüm.

Benim talebem orada, TRT'de görevli Asaf Demirbaş var, şimdi ünlü oldu. Benim ta-lebemdir o, ilahiyattan mezundur. İlerici biridir, onun için onu oraya aldılar. Fakülteyken

de ilerici gençlik hareketinin başındaydı. Gerici olduğum halde o beni çok sever. Bazen zıt olanlar birbirlerini sevebiliyor.

“Hocam, ne olur konuş.” der, yalvarır yakarır.

Ankara radyosunda da Kafkas kökenli, Düzceli, Faruk Ermemiş vardır; da çok sever.

“Aman hocam, ne olur gel konuş, hocam.”

Asaf beni çağırdı, ben bu sefer yarım balıkçı kazak giymemişim. Yakalı yün gömlekli, aşağı doğru açık değil. Onu giymişim. Vallahi ona kravat taktırdı. Ağzımdan girdi, burnumdan çıktı, yün gömleğin üstüne kravat taktırdı. Halbuki kravat takılan bir kıyafet değil.

Demek ki ilerici olmanın alametlerinden birisi, kravat. “Ben kravat takmadım.” diye fakültedeki ilerici arkadaşlar; “Niye kravat takmıyorsun?” diye bana sataşırlardı.

1960’da ihtilal oldu. Bunları yarı şaka söylüyorum. Mizahla, hicvederek söylüyorum. Bunlar acı gerçeklerdir. Yirminci yüzyılda çağdaş bir ülkede, bunlara gülerler, ayıplarlar:

“Sana ne elalemin kravatından, sana ne adamın şusundan, busundan, inancına ne karışıyorsun?” derler.

Ben bunları üzüldüğüm için, “Sohbet tatlı olsun.” diye, iğneleyerek, edebiyat yaparak anlatıyorum.

Dinci tavır 1960’da Menderes’in başını yaktı. Aynı hava, 1997’de de Erbakan’ın başını yaktı. Halbuki bütçeyi düzeltmişti, havuzu doldurmağa başlamıştı, değil mi? Havuz dolmaya başlamıştı, borçlar ödenmeye başlamıştı, yatırımlar yapılmaya başlanmıştı, dış ticarete iyi bir durum vardı. Dış politikada bağımsız bir serbest dış siyaset uygulanmaya başlanmıştı. Libya’ya gitmişti, kalktı İran’a gitti hayret edilecek bir cesaret. İran’da bir doğalgaz anlaşması yaptı, Rusya’dan aldığımız doğalgazdan daha ucuz doğalgaz getirmeye kalkıyor. Çok büyük suçlar işledi.

Ondan sonra baktılar ki bu adam İsrail’e yüz vermiyor, İran’la küsüşmüyor, Libya’yla darılmıyor; bu, Amerika’nın hoşuna gitmedi, Batının da hoşuna gitmedi.

“Bu böyle giderse Türkiye’nin iç ve dış siyasetinde bayağı bir gelişmeler olacak.” demeye başladılar.

Ama doğrudan doğruya bunları söyleyerek bir insanı deviremezlerdi. “İnkılâplar, devrimler elden gidiyor!” demeye başladılar. Halbuki devrimler olduğu gibi duruyordu. Hepsi çarşıda pazarda, kılıkta kıyafette, radyoda televizyonda, gazetede mazetede.

Bir gazete var, bir de mazete var biliyorsunuz☺. Devrim her yerde var. Aynen devam ediyordu, aynı hava esiyordu.

Ama devrimbazlar birden, “Devrimler elden gidiyor.” demeye başladılar.

Oradan tutturdular. O arada birkaç doğru söz söylediler.

Dediler ki;

“İmam Hatip okullarını öne çıkardılar. İmam Hatip okulları senede şu kadar mezun veriyor. Bilmem şu yılına gelindiğinde bütün tahsillilerin %70’i İmam Hatipli olacak. Felaket. Milli felaket! Türkiye İmam Hatipli olacak!”

Sen İmam Hatipli gördün mü? Elli ayaklı, saçlı sakallı! İmam Hatipli korkunç mahluktur, bunların adedi çoğalacak. Bunlar adam yerler. Mısır gibi hatur hutur önüne geleni yerler.

İmam Hatip sanki devletin diploma verdiği okul değilmiş, devletin düşmanıymış gibi; acayip!

Belki burada da kaç tane teknik eleman olmuş İmam Hatipli vardır. Allah aşkına içinizde kökeni İmam Hatipli olan yok mu? Var. Bunlar sizi bir yerinizden kemirdi, yedi mi? Kulağınızı, mullağınızı...

Ne olmuş?

İmam Hatipler artacak. Maksat o değil. Türkiye'nin siyasetini elden kaçırıyorlar. Emperyalizm, Türkiye'de siyaseti elden kaçırıyor. Çünkü Türkiye kendi kendine hareket edecek hâle gelme istidadı gösteriyor.

Kendisinin yetiştirdiği mühendisler var, bilim adamları var. Amerika'da okumuşlar, Avrupa'da doktora yapmışlar. Gelmişler işlerin başına geçmişler, bayağı bayağı hesap yapmasını biliyorlar, kitap yapmasını biliyorlar,

memleketin lehine kararlar almaya başlamışlar. “Doğalgaz burada daha ucuz” demişler. Ucuz olan bir şey için İngiliz, dinine imanına bakar mı?

Nerede ucuzsa oradan alır.

Allah aşkına söyleyin, var mıdır böyle saçma kâide! Amerika bir şey alacaksa İran’da daha ucuz olduğunu bilsin, bizden önce balıklama atlar. Yeter ki ucuz olduğunu bilsin.

Bu hikâyeydi. Köşedeki bir arkadaşımız acı bir gerçek söylemişti, “Bizim halkımız biraz aptaldır!”

Bizim halkımız aptal değildir ama onu Aziz Nesin de söylüyor, biraz da haklı; bizim halkımız hukukunu korumakta biraz tembel-dir. Bilir, şeytanlığın hepsini anlar, şıp diye anlar. Bizim çarıklı, köylü dayı bir işin kökünü, ciğerinin köşesini üniversitedeki profesörden daha iyi bilir. Ama ne yapacağını bilmez, bizim halkımızın zaafı budur.

Korktukları İmam Hatip okulları. İmam Hatip okulunda okuyanlar darılmasınlar; aslında İmam Hatip okulları hep de dindar yetiştirmiyor. Anasının babasının zoruyla buralara

gitmiş çocuklar, anası babası görmezse Cuma namazına gitmez, kaytarırdı. Biz bizyiz, doğruyu söyleyelim.

İlâhiyat fakültesinden talebelerim vardı. Ben askerliği geç yaptım, doçentken yaptım. Balık gibi ellerinden kaçıyordum, zorla yakaladılar. "Aman şu doçentliği bitireyim öyle asker olayım" diye geç gittim askere. Geç gidince talebelerimle aynı zamanda askerlik yaptım. Benim ilahiyattan mezun talebelerimin içinde içki içip kumar oynayan, namaz kılmayıp, cünüp gezenler vardı. Hocası olduğum halde, Piyade okulunda yanıma gelip "Hocam, hoş geldin." diyemeyip kaçanlar vardı. İlahiyat!

c. Halkımız İmam Hatip Okullarına 'İmam Hatip' Olsun Diye Göndermiyor

"Bu okulların da tam dindar yetiştirme" diye bir teminatları yok. Yalnız bir şey var ki bunu Mesut Yılmaz da daha birkaç ay önceki konuşmalarında söylemişti. Halkımız çocuklarını oraya "İmam Hatip olsun." diye göndermiyor. "Çocuklarım kaybolmasın; dinini, imanını öğrensin." diye gönderiyor.

Dini tahsili kendisi veremiyor, “Dini tahsilini yapsın da ne olursa olsun.” diye gönderiyor.

Benim oğlum İmam Hatibe gitmek istemedi. “Baba, ben başka yerde okumak istiyorum.” dedi.

“Evladım, ben ilâhiyat profesörüyüm ama sana dinini öğretmeye vaktim yok. Günde sekiz tane yere uğruyorum. Bir hava bulur, sen İmam Hatip’te Arapça öğrenirsin, sureleri öğrenirsin, namazı niyazı, orucu, haccı, zekâtı öğrenirsin, edebi öğrenirsin, dini ahkâmını, bir din kültürünü şöyle kabaca öğrenirsin. İmam Hatip lisesini bitirince nereye gidersen git.” dedim.

Ondan sonra hakikaten Amerika’ya gitti, işletme tahsilini yaptı, geldi.

İmam Hatip okuluna gidenler; “İmam hatip olacağım.” diye gitmiyor zaten. “Bu okullar bizim milli cemiyetimize, irfanımıza, mazimize uygun eğitim veriyor; biraz dini bilgiler öğretiyor.” diye gönderiyor.

Ama öteki laik liselerden bir farkı yok. Aynı matematik, aynı fizik, aynı kimya, hepsi

okutuluyordu; bir de “Bunlar başarısız olsun!” diye ayrıca dini dersler yükleniliyordu. “Yükleri ağır olsun da hızlı gidemesinler!” diye.

Fakat çocuklar bu fazla yükleri de çekip daha kuvvetli yetişiyorlardı. Hani daha fazla halter kaldıranın ötekisinden daha kuvvetli olması gibi...

Bunu gördüler. Bu sefer dediler ki “İmam hatip okulları, falanca partinin arka bahçesi hâline geldi.

Bu bir yalan. Vallahi billahi yalan. Hepsi o partiyi tutmaz. Yalan!

Başörtüsünde de yalan söylediler. “Başörtüsü bir partinin simgesi olmuş!”

Yalan!

Adalet partililerden de CHP’lilerden de başını örten yok mu? Netice itibariyle imam hatip okulu kaynaklıların, milliyetçi, memleketine faydalı insanlar olacaklarını anladıkları için emperyalizm bunlardan çekindi.

Kanada Malkini üniversitesinde İmam Hatipler hakkında hakkında araştırmalar yapıldı. Bu araştırmalar bilimsel üniversite ya-

yınlarında yayınlandı. Avrupalı, Amerikalı teşkilatlar, misyonerlik teşkilatları bal gibi biliyor. Türkiye'nin nereye kaydığını, ne olduğunu, ne bittiğini biliyor. Memleketini seven insanların nasıl yetiştiğini biliyor. Onu tehlikeli gördüler. "Türkiye'de hristiyanlık yayılmayacak." diye onu kısıtlama kararı aldılar.

Mesut Yılmaz Amerika'ya gittiği zaman dedi ki;

"Biz bu sekiz yıllık kararı kökten dincilerle mücadele için çıkarıyoruz."

Sekiz yıl olunca çocuklar hep sekiz yıl okuyacaklar; ondan sonra İmam Hatibin lise kısmı üç sene, onlara yetmeyecek.

"Önce İmam hatip okulları engellenecek!" diye yapıyoruz, dedi. Ama Türkiye'ye geldiği zaman da milleti kandırmak için; "Eğitim daha yüksek olsun!" diye demeye başladı.

Halbuki eğitimin İngiltere'deki uygulamasını, Amany'a'daki uygulamasını biliyorsunuz. İhtisasa ayırma çok öncelerden başlar, sekiz yıl beklemezler. Çocuğun kabiliyetine göre ayırırlar. Anaokulundan ayırırlar, arkadaşımız söylüyor.

Onun için bu bir aldatmaca ve göz boyama. Bunun ikinci bir yönü var: O da sekiz yıllık eğitimi bir ilerencilik gericilik mücadelesine getirip bir sürü vergiyi koydular. Vergilere itiraz edenlere, “İtiraz ediyor.” diye değil, “yarasa beyinli” diye hücum ettiler.

Halbuki çok paralar, çok vergiler konuldu. Posta ücretleri belimizi büker hâle geldi. Biz yayın yapıyoruz, sağa sola yayınları gönderiyoruz, kaç misli arttı.

Onun için Ecevit’in huyudur. Kıbrıs’ı fethetmeye giderken “Barış Harekâtı” diye isimlendirdi. Mermileri alırken de böyle bir numara çekti.

İşin aslı iki tane kökene iniyor:

Bir imam hatip okullarını tırpanlamak, kesmek. “Budamak” desek belki işe yarar. Kökünden kesmek, köklerini kazımak.

İki, delik deşik olan bütçeye, taşları çatlamış olduğundan su kaçıran havuza, yeni vergilerle, yeni para toplamak. “Biz vergi yapıyoruz, çünkü memleketin hâli kötü” dese olmaz.

İşi anlatırken diyorlar ki;

“Sekiz yıllık eğitim yapacağız, aydın kafalı insan olacak!”

Şimdiye kadar ki mezun bütün İmam Hatipliler sanki karanlık kafalıymış gibi hep sine hakaret ediyor.

“Onlar cumhuriyetin okulları olacak.” diyor.

Daha öncekiler nerenin okuluydu?

Padişahların okulu muydu?

Böyle bir takım aldatmacalarla işi buraya götürdüler. Ama bu devam etmez, etmesin, etmemesini temenni ediyoruz. Akıl ve mantık hâkim olsun.

Soru sorana teşekkür ediyoruz. Beni dinlediğiniz için sizlere de “Allah razı olsun” diyoruz.

Bu devam etmez, bir yerden patlayacak; gerçekten öyle olacak. Hatta çok pişman, rezil ve perişan olacaklar. Çünkü bir sel geliyor, bunlar selin önüne duvar yapmaya çalışıyorlar.

Olmaz!

Ama eylem yapmayı bilmeyen halkımızı, eyleme alıştıyorlar. Bir bakıma da faydalı oluyor. Eylemi öğrendi mi durduramazlar. “Ben böyle inanıyorum, kardeşim!” diyecek.

Birisi gelmiş bize faizi methediyordu. Benim arkadaşım vardı;

“Kes sesini!” dedi, “Ben faizin haram olduğuna inanıyorum, seni dinlemek istemiyorum! Ben müslümanım, bu konuda seninle konuşmak istemiyorum!” dedi, adam kızardı.

İş icabı karşı karşıyaydık, kızardı bozardı.

Halk; “Ben şunu istiyorum, bunu istemiyorum.” dediği zaman, yirminci yüzyılda halkı baskı altında tutmanın imkânı yok artık.

17. 18. yüzyılda bile olmamış. İmparatorluklar bile yıkılmış. Rusya yıkıldı. Yaptıkları olacak şey değil; ben hayret ediyorum. “Siz bunu ne cesaretle yapıyorsunuz?” diye hayret ediyorum.

Bunu yazılarımda da belirttim. Bunları, eline el bombası almış da oynayan bir çocuk

gibigörüyorum. Patlatacaklar! Cahil! Bir şeyden haberleri yok. Toplumunu tanımıyorlar, cahiller, çok cahil!

“Siyasi hayatıma mal olsa bile bu işi yapacağım!” diyor.

Yarın öbür gün bir anarşist çıkacak, vuracak.

Müslümanı anarşist yapmaya çalışıyorlar. O zaman siyasi hayatı değil, hayatı kalmayacak. O noktaya gelecek; onu anlayamıyor. Amerika’da Kennedy’i vurdular. Mısır’da Enver Sedat’ı vurdular. O kadar akıntıya kürek çekilmez ki.

d. Şu Anda At, Kılıç Televizyondur Radyodur

Soru: Hocam, bir yerde ben sizi dinliyordum. Atla kılıçla ilgili bir hadis açıklıyordunuz. “Şu anda at, kılıç televizyondur, radyodur.” diyordunuz. Bunların elinde bayağı büyük bir güç var; medya. Ben şahsen köy kökenliyim. İşte toplam yüz kişi nüfusu olan bir köy. Bu insanlar televizyonda falan dinlediği zaman hâlâ acaba sorusu soruyor. “Ya acaba?” diyor. Adam namaz da kılıyor, oruç da tutuyor ama bilinçli değil.

Cevap: Dedeleri öyle, torunlar öyle değil. Dedeleri değiştiremiyoruz. Kendilerinin haklarından haberleri yok. Bilseler... Milletvekiline sahip olamıyor. Ben milletvekilini seçeceğim milletvekili benim aleyhime bir şey söyleyecek. Milletvekillerine sahip olamıyor. Avrupa'da bu mümkün mü? Seçmenin arzusunun hilafına bir iş yapacak. Hadi bakalım işçi partisi birazcık bir vergi koysun, Avrupa'da hemen devirirler. Adam menfaatini düşünüyor. "Ben istemiyorum." diyor. "Ben istemiyorum sekiz yıllık eğitimi; başına çal!" Bitti!

Şimdi onlar muhalif grupları organize etmeye çalışıyorlar. Ama muhalif grupların hepsini toplasan yine azınlık. Sonuçta birilerini ezdirecekler. Millet sabırlı. Kimler geldi, kimler geçti.

İmam Hatipleri kendileri açtılar, başka amaçla açtılar. Sonra amaçlarına uygun çalışmadığını gördüler, kapatmaya çalışıyorlar.

Bizim ilahiyatta talebelerimiz vardı; açık saçık kızlar. İlahiyatta ama sosyetik kökenden gelmiş bilmem nereden gelmiş.

“İslâm’ı yaşamıyorlar.” diye bizim onlara kaş-
larımız çatık dururdu.. Tırnakları boyalı, alen-
girli gözlüklü filan cafcaflı giyimli filan.

Sonradan onlar mezun oldular, gittik-
leri yerlerde İslâm’ı savunmaya başladılar.
Çünkü dini ilimlerin bir özelliği var. Dini ilim-
leri öğrenen insan “şu ihlâs, şu riya” diye ihlâsı
ve riyayı birlikte öğrenir.

İnsanın vicdanı olup da aklı olup da ri-
yayı seçmesi mümkün değil. Sonunda Allah’ın
rızasını düşünür.

Ben bir şey duydum. Lüks arabaların
elektronik sistemleri var ya.

Var efendim.

Bunlar bilgisayar mârifetiyle bozulu-
yorlarmış ya. Mesela uçaklar kalktığı zaman
uçaklar bilgisayarla bozuluyormuş. Susurluk
kazasını hatırladım. “Bir Fransız ekip onu
ayarlamış.” diyorlar. Bir yerden arabanın
elektronik cihazlarına müdahale olabiliyor-
muş.

Bizim burada oluyor efendim...

Sonra adamın karşısına çıkan kamyonu görmemesi mümkün değil. Sonra orası, o kazanın olduğu yer, uçak inecek gibi pist olarak yapılmış.

İçindeki Sedat Bucak da;

“Hiçbir şey yok. Yoldan gidiyorduk.” diyor.

Bir şey fark etmiş değil. Silahla yapılmış değil. Yalnız elektronik mekanizmaya müdahale edilmiş, fren işlemiş, araba yarısına kadar gitmişti. Bu elektronik cihazlı arabalarda, otobüslerde biliniyor.

Bizim bir firmamız var. Yanında da mercedesin içine bir şeyler giriyormuş. Bu mercedes firmasının içine girmek çıkmak haki-katen yasak. Yan komşumuz; -adamların ofisine bir gün gelmedik- bir gün bizim sekreterle konuşuyorlar. "Burada birşeyler dönştür" diye düşünülebilir.

Sekreter diyor ki;

“Bizim patron soruyor; niye bunlar mercedese binmiyorlar?”

Adam diyor ki “Biz hayatta mercedese binmeyiz!”

Volvo gibi kompüter olmayan arabalara biniyorlar.

“Niye?” demiş.

Bunların kompüterleri bozulduğu zaman ya da müdahale edildiği zaman arabayı onların değişiyle *god*'dan, [Allah'tan] başka kimse kurtaramaz.

“Burada bir şeyler dönmüştür.” diye düşünülebilir.

Normalde çarpmaz, hiçbir şey olmaz.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
5 Cemâziye'l-Evvel 1418 /
06.09.1997
Mekke

[Bütün HAC VE UMRE SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

